

FÖRVALTNINGSRÄTTEN **DOM**
I STOCKHOLM 2013-11-06
 Allmänna avdelningen Meddelad i
 Enhet 14 Stockholm

Mål nr
 20743-13

SÖKANDE

E-Schakt Entreprenad AB, 556438-0862

Ombud: Advokaterna Ann Liverud Kalbhenn och Anders Uhnér
 KLA-Karlerö Liljeblad Advokatbyrå HB
 Box 7330
 103 90 Stockholm

KONKURRENSVERKET	
2013-11-07	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

MOTPART

Stockholms Stad, Trafik- och renhållningsnämnden

Ombud: Stadsadvokat Birgitta Lindå
 Stadsledningskontoret
 Juridiska avdelningen
 105 35 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår E-Schakt Entreprenad AB:s ansökan om överprövning.

Dok.Id 402838

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

YRKANDEN M.M.

Stockholms stad (staden), genom trafik- och renhållningsnämnden, genomför en upphandling benämnd "S:t Eriksgatan - Fleminggatan Ombyggnad av gator". Upphandlingen genomförs som ett förenklat förfarande. Staden har i tilldelningsbeslut den 19 augusti 2013 beslutat att anta anbud från en annan anbudsgivare än E-Schakt Entreprenad AB (E-Schakt).

E-Schakt ansöker om överprövning och yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att E-Schakts anbud inte ska uteslutas från upphandlingen och att anbudet ska beaktas i utvärderingen. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om. Till stöd för sin talan anför E-Schakt bl.a. följande. I samband med att E-Schakt påbörjade arbetet med att utforma anbudet bad E-Schakt staden genom trafikkontoret om referenser. Trots att bolaget kontaktade trafikkontoret vid flera tillfällen så hörde trafikkontoret inte av sig. Då trafikkontoret negligerade E-Schakts begäran om referenser hade E-Schakt ingen annan möjlighet än att skicka in referensblanketterna utan stadens underskrift. Genom sitt agerande att vägra avge referenser eller att överhuvudtaget inte låta sig avhöras, så har staden sett till att E-Schakt därigenom formellt inte uppfyllt kraven i upphandlingsunderlaget om underskrivna referenser.

E-Schakt har haft ett flertal uppdrag i högtrafikerad innerstadsmiljö om minst 20 000 fordon per dygn med staden som beställare. E-Schakt har som referenser för såväl bolaget, platschef och arbetsledare angett projekten Söderledstunneln och Enskedevägen-Arenavägen. Båda dessa projekt har innefattat innerstadsmiljö och kraftig trafikbelastning med busstrafik. Innerstadsmiljö går att återfinna såväl innanför tullarna som utanför dessa. Det måste vara den komplexa trafiksituationen som ska vara avgörande. Genom att vägra lämna referenser har E-Schakt inte haft möjlighet att få andra undertecknade uppdrag som platschefen medverkat i. Anled-

ningen till att E-Schakt lämnat referenser för den föreslagna platschefen, som just platschef för Enskedevägen – Arenavägen och som arbetschef för årsavtal, är att staden vägrat lämna referenser till följd att E-Schakt fick lämna äldre referenser som lämnats i tidigare upphandlingar.

Detta mål handlar enligt E-Schakt inte i egentlig mening om vilka handlingar som lämnats in utan om att staden vägrat, och alltjämt vägrar, att lämna referenser till E-Schakt. E-Schakt har systematiskt blivit föremål för olika diskriminerande åtgärder från stadens sida i samband med upphandlingar. Enligt uppgift ska staden ha förbjudit sina anställda att vara referenter åt E-Schakt. Att märka är att Trafikkontoret inte haft några invändningar mot att skriva på av NCC Construction Sverige AB begärda referenser.

E-Schakts uppfattning är att bolaget uppfyller alla krav som ställts av Stockholms stad. Det synes också som att E-Schakt lämnat det lägsta anbudet. Staden har genom sin underlåtenhet att lämna referenser skapat en uteslutningsgrund och diskriminerat E-Schakt i den aktuella upphandlingen. Vid uteslutningen har staden brutit mot principerna om likabehandling och proportionalitet enligt 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). E-Schakt har härigenom kommit att lida skada.

Staden bestrider bifall till ansökan och anför i huvudsak följande. Staden har inte brutit mot någon bestämmelse i LOU. Sökanden har uteslutits från vidare deltagande i upphandlingen på riktig grund. Beslutet om uteslutning har skett i enlighet med de förutsättningar som gavs i förfrågningsunderlaget. Förfarandet har inte skett i strid med bestämmelserna i 1 kap. 9 § LOU eller unionsrättens krav på likabehandling och proportionalitet.

Som framgår av tilldelningsbeslutet har staden prövat de inkomna anbuden på det sätt som anges i utvärderingsmallen. Vad gäller bevis på att krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet uppfylls konstaterade staden vid pröv-

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

ningen av anbudet att de krav som ställdes på anbudsgivaren inte var uppfyllda. Som framgår av sista stycket i tilldelningsbeslutet förkastades sökandens anbud bl.a. på grund av att man endast lämnat en företagsreferens på slutfört arbete. Av de bifogade referensblanketterna framgår tydligt att det ställda kravet endast är uppfyllt beträffande ett av de åberopade uppdragen; det som avser Enskedevägen – Arenavägen. Detta krav är inte uppfyllt vad avser uppdraget ”Nybyggnad av bullerskydd längs Nynäsvägen”. Som framgår av den till anbudet bifogade referensblanketten avseende detta uppdrag, är det fråga om pågående uppdrag.

Staden konstaterade vidare att inte heller kravet på personal var uppfyllt. Eftersom upphandlingen avser ombyggnad av gator i den mycket trafikerade korsningen S:t Eriksgatan – Fleminggatan ställdes bl.a. krav på att minst en av referenserna skulle avse uppdrag som den föreslagna platschefen utfört som platschef i högtrafikerad innerstadsmiljö med busstrafik (minst 20 000 fordon per dag). Det uppdrag som den föreslagna platschefen enligt den ingivna referensblanketten haft som platschef på Enskedevägen – Arenavägen uppfyller inte det ställda kravet på uppdrag i högtrafikerad innerstadsmiljö (minst 20 000 fordon per dygn). Detta område ligger utanför tullarna och uppdraget har alltså inte utförts i högtrafikerad innerstadsmiljö med busstrafik (minst 20 000 fordon per dag). Inte heller de uppdrag som den föreslagna platschefen haft som arbetschef enligt den andra av sökanden ingivna referensblanketten avseende föreslagen platschef uppfyller detta krav. Sökandens påstående att de har haft ett flertal uppdrag i staden i högtrafikerad innerstadsmiljö om minst 20 000 fordon per dygn är inte relevant eftersom staden vid prövning av ett anbud endast får beakta de uppgifter som har lämnats i det aktuella anbudet.

Staden tillbakavisar sökandens påstående att staden skulle ha erhållit referensblanketter avseende uppdrag som det anbudsgivande företaget eller den föreslagna platschefen skulle ha utfört i Söderledstunneln. Några såd-

ana blanketter har inte inkommit till staden vare sig i original eller som kopia.

Staden tillbakavisar sökandens påstående att sökandens anbud skulle ha förkastats på grund av att staden inte skulle ha beaktat alla referenser som sökanden åberopat. Staden har beaktat samtliga ingivna referenser vid prövningen av anbudet. Som framgår av tilldelningsbeslutet har anbudet uteslutits av helt andra skäl. Staden tillbakavisar vidare de av sökanden gjorda påståendena att staden skulle ha vägrat lämna referenser eller ha förbjudit sina anställda att vara referenter. Dessa påståenden liksom sökandens påståenden angående andra upphandlingar är dessutom irrelevanta eftersom det här är fråga om en ny upphandling. Sökandens påstående att deras anbud uteslutits på grund av att staden skulle ha vägrat skriva på referenser och att sökanden skulle ha diskriminerats saknar således all grund. Sammanfattningsvis kan konstateras att sökanden inte har uppfyllt de i förfrågningsunderlaget ställda kraven och har därför uteslutits, helt i enlighet med givna förutsättningar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

Av 1 kap. 9 § LOU framgår att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Enligt 16 kap. 6 § LOU ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Utredningen

Av Förfrågningsunderlag Utvärderingsmall för byggentreprenader S:t Eriksgatan – Fleminggatan, Ombyggnad av gator, handling 13.1, punkt 1.4 Teknisk och yrkesmässig kapacitet framgår bl.a. följande.

Krav på anbudsgivaren:

Anbudsgivaren ska i anbudet kunna styrka att denne har resurser, kompetens och erfarenhet att organisera, utföra och följa upp entreprenaden enligt förfrågningsunderlagets ställda krav.

Anbudsgivaren ska under de fem senaste åren ha slutfört två uppdrag som till sin art, innehåll och omfattning motsvarar i denna upphandling beskrivet uppdrag. Uppdraget ska ha uppfyllt uppdragsgivarens ställda mål/krav.

Krav på personal:

Anbudsgivaren ska kunna tillhandahålla personal med för respektive arbetsområde/arbetsuppgift adekvat utbildning/erfarenhet. Följande krav ställs på personalen: Föreslagen platschef ska ha varit platschef för minst två uppdrag de senaste fem åren. Dessa uppdrag ska till sin art och omfattning minst motsvara det i denna upphandling beskrivna uppdraget. Platschefen ska ha uppfyllt uppdragsgivarens ställda mål/krav. Minst ett av uppdragen ska ha utförts i högtrafikerad innerstadsmiljö med busstrafik (minst 20 000 fordon per dygn).

I Förfrågningsunderlag, Anbudsformulär för byggentreprenader, S:t Eriksgatan – Fleminggatan, Ombyggnad av gator, handling 13.2, anges vilka bevis som ska bifogas anbudet för att kraven i handling 13.1 ska kunna bedömas vara uppfyllda. Av punkt 1.4 Bevis på att krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet uppfylls framgår bl.a. följande.

Referenser från två uppdrag som anbudsgivaren slutfört under de fem senaste åren som till sin art, innehåll och omfattning motsvarar i denna upphandling beskrivet uppdrag. Uppdraget ska ha uppfyllt uppdragsgivarens ställda mål/krav. Uppdraget/uppdragen ska redovisas på i denna handling bifogad referensblankett och bifogas anbudet. Samtliga uppgifter i referensblanketten ska vara ifyllda och blanketten ska vara undertecknad av referenspersonen.

Referenser för arbetschef respektive platschef som anbudsgivaren avser att nyttja för genomförandet av entreprenaden. Två uppdrag för arbetschefen och två uppdrag för platschefen de senaste fem åren ska anges. Dessa angivna uppdrag ska till sin art, innehåll och omfattning motsvara i denna upphandling beskrivet uppdrag. Arbetschefen och platschefen ska ha uppfyllt uppdragsgivarens ställda mål/krav. Uppdraget/uppdragen ska redovisas på i denna handling bifogad referensblankett och bifogas anbudet. Samtliga uppgifter i referensblanketten ska vara ifyllda och blanketten ska vara undertecknad av referenspersonen.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om staden har haft rätt att utesluta E-Schakts anbud från den fortsatta anbudsprövningen på grund av att bolaget inte uppfyller kvalificeringskraven vad gäller teknisk och yrkesmässig kapacitet.

Vad gäller kravet på företagsreferenser anges i förfrågningsunderlaget att anbudsgivaren ska inge referenser på två uppdrag som anbudsgivaren har slutfört under de fem senaste åren som till sin art, innehåll och omfattning motsvarar i denna upphandling beskrivet uppdraget. Vid stadens prövning av anbuderna angavs att E-Schakts anbud förkastades på grund av att E-Schakt endast hade en företagsreferens på slutfört arbete. Det har således varit fråga om en brist i ett av de referensuppdrag som E-Schakt åberopat eftersom referensuppdraget fortfarande var pågående. E-Schakt har således

inte uppfyllt skall-kravet i upphandlingen på referenser från två slutförda uppdrag.

Vad härefter gäller kravet på referenser för platschef framgår av förfrågningsunderlaget bl.a. att föreslagen platschef ska ha varit platschef för minst två uppdrag de senaste fem åren och att minst ett av uppdragen ska ha utförts i högtrafikerad innerstadsmiljö med busstrafik (minst 20 000 fordon per dygn). Vid stadens prövning av anbud angavs att E-Schakts anbud förkastades på grund av ”ingen referens på arbetschef (rätteligen platschef, förvaltningsrättens notering) i högtrafikerad innerstadsmiljö”. E-Schakt och staden har olika uppfattningar om huruvida åberopade referensuppdrag uppfyller kravet på att vara utförda i högtrafikerad innerstadsmiljö. Åberopade referensuppdrag visar, enligt förvaltningsrättens mening, inte att skall-kravet på att platschefen ska ha erfarenhet av uppdrag i högtrafikerad innerstadsmiljö med busstrafik (minst 20 000 fordon per dygn) är uppfyllt. Det har således även i detta fall varit fråga om brister i av E-Schakt anförda referensuppdrag avseende platschefen.

E-Schakt har gjort gällande att bolaget i sitt anbud även skickat in referensblanketter avseende uppdrag i Söderledstunneln för både bolaget, arbetschefen och platschefen. Staden har invänt att några sådana referensblanketter inte har inkommit till staden avseende bolaget och platschefen. Mot bakgrund av att insändandet av anbud med tillhörande bilagor sker på avsändaren risk finner förvaltningsrätten att E-Schakt inte har visat att uppgivna referensblanketter för bolaget och platschefen har inkommit till staden.

Förvaltningsrätten noterar även att flera av de åberopade referensblanketterna, både de som är undertecknade och de som inte är undertecknade av staden, avser samma uppdrag, nämligen arbeten vid Enskedevägen/Arenavägen. E-Schakt har således inte heller visat att stadens underlåtenhet att

underteckna referensblanketter har medfört att E-Schakt bifogat referensblanketter avseende andra referensuppdrag än de avsett att göra.

Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis att staden haft fog för att utesluta E-Schakt från upphandlingen då bolaget inte uppfyller skallkraven gällande teknisk och yrkesmässig kapacitet. Vad E-Schakt i övrigt anfört om att staden diskriminerat E-Schakt i andra upphandlingar och att staden undertecknat NCC:s referensblanketter innebär enligt förvaltningsrättens mening inte att staden har brutit mot likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen i upphandlingen. E-Schakt har således inte visat att staden brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i lagen. Ansökan om överprövning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1 A LOU).

Erika Odung

Rådman

Carina Nägling har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.